

Ajalehes Virulane 1911 ilmunud Johan Pihlaka (1861–1915) kiri Estonia külast. Taga-Kaukaasia: Abhaasia: Estonia. Sügisel mitmel pool Venemaal nähtud ilmad. Enneolematud lumeolud ja kange külm Suhumi piirkonnas. Lume tekitatud purustused, sealhulgas Estonia kontserdimaja sissevarisemine. Raskused ringiliikumisel, puudus. Samadest Estonia lumeoludest kirjutas ka kirjasaatja Maur-Ferrman 12. veebruaril 1911 Peterburi Teatajas ([digiteeritud](#)). Aitäh kirjutise foto eest Merike Kiipusele ja Helje Laasile kirjandusmuuseumist. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Virulane (nr. 36), 14. veebruar 1911, lk. 1

Kiri Suhum-Kaleest.

Appi! appi, ajalehtede ametimehed! — Kus te ometi olete, kõikteadjad kalendri kirjutajad, targad tähtraamatu tegijad ja kuulsad ilmade kuulutajad, et teie põrmugi ei näe ega kuule, mis neil päewil Suhumis sünnib?! Meil on suur lume-uputus, mähärdust siin ilmas meie küll kunagi ega kusagil pole näinud! Mis on nüüd kalendritest kasu, kui nad ilmasi põrmugi ei mõista teha! „Waat kus mu Jumal, keda tänini pimedastpeast uskusin!” kirus keegi tõsise wihaga, ja wiskas oma kolmekopikalise — küdewasse ahju . . . Ja ajalehed on muidu alati hakkajad wõitlema — pommitawad wõi palkidega pinda naabri silmas — aga Suhumi ilmade wastu ei tõsta ükski sõrme ega sulge. Kui te endid ei paranda — ei telli meie edespidi enam ühtegi kalendrit ega ajalehte. Küll siis näete!

Lumi on praegu nii sügaw, et isegi jutuga otse juurde ei pääse — katsun keerdu käia. Kui reisija maakera kord hommikupoole ringi käib, wõidab ta ühe päewa juurde. Mina olen maikuust saadik reisul olles seda wõitnud, et 8 kuu-ga 2 suwet ja 2 talwet läbi elan. Esimese suwe saatsin ühes teiste ristiinimes-tega Krimmis ja Eestis mööda, ja kui sügisel, 24. okt. Simbirskist Siberi poole putkasin, sõideti Ufa kubermangus juba saanidega sohinal . . . Urali mäed otse uppusiwad lumesse ja Asia ehk Siberi wärawal, Tsheljabinskis, wõttis mind niisugune lume tuisk wastu et — teine silm teist ei näinud. Tagasitulekul peatasin 5. now. — 8. dets. Ufas, kus isegi 30 kraadi külmaga tutwust tegin. (Eestis olnud kuulujärel siis õige soe.) Sealt (Ufast) tulles oli iseäranis sügaw tali 8 kraadi külmaga weel Pensa ümbruses, aga Saratowi kub. lõuna piiril Balashewis polnud enam lume kibetki, kuigi 4 kraadi külma oli. Harkowis kerkis elawhõbe juba üle 0 kr. ja iga laiusekraadiga ikka rohkem, kuni Krim-mis, kus 13—18. dets. wiibisin — wilus 12 kr. R. sooja näitas ja rohi uhkelt haljendas. Jõuluks jõudsin korraks ka oma kodupaika Suhumi, kus wilus kogu-ni 18 kr. R. järele sooja oli. Linnas, wõörastemajade ees söödi ja joodi wäljas uulitsal, nagu harilikult suwel. Peale mõne, paljaks jäänud põhjamaa puude seltside, lorkas loodus kõik rohelistes leheehtes. Nii siis wõisin jõulul rohelistes jalutades ja haljal murul sooja päikese käes pikutades — teistkorda suwerõõmu maitseda. Uuelaastal ajas wihm tupp ja nüüd — lumi, nii sügaw, jäi järele!

2. jaanuaril hakkas korruga laia, lund sadama ja sajab — harwaste küll mõni tund ehk ka pool päewa wahetpidades — ööd ja päewad praegu (26. jaan.) edasi! Harilikult sajab siin uueaasta ümber ainult räitsakat, mis, kas kohe ära kaob ehk ainult õhukese korrana mõni päew maas seisab. Mõnel talwel ei tule ka lume raasugi; ainult halla kord on hommikutel maas, 0—2 kr. külma- ga, kuna päewa ajal ikka vähemalt 5—10 kr. R. järele sooja on. Nüüd seisab kraad öösse ja päewa 0 kr. ümber ja 8. jaan. hommikul, kui pisut seletas, oli 8 kr. külma. — Üksikutel leidub siin ka ikka mõnda reesarnast riistapuud, aga praegu ei saa ree ega rattaga, ei jala ega ratsa liikuma — ei pääse hobunegi ulu alt wälja, sest lumi on siin kole raske, siiski pehme, kuhu põhjani sisse- waod, õigem upud; ja all on muda, igalpool jõed ja ojad. Esiotsa, kui lumi weel kuni 1½ arss. paksune oli, katsuti peateedel, hädalisemaid asju õiendades ik- ka kudagi liikuda — hing niidiga kaelas. Kudas ma ise 13. jaan. õhtu linnast tulles, naabri ree pealt umbes 100 sülda otse oma koju tahtsin tulla, selle öö aga lumes roomasin, suplesin, püherdasin, aga kuhugi ei saanud ega osanud- ki minna, sest et muidu nii tuttaw põõstastik lume all oli ja kõik ühesugune la- gendik näitas, kuhu kaelani, kohati ülepea sisse wajusin, on sedawõrd romanlik, et — parem rääkimata jäägu! — Juba siis oliwad kahjud määratu- mad: Lume raskuse all telegrafitraadid kõik katki ja lumes — postidki pikali; wiljapuud istandustes hulgana purustatud ehk lõhki wajunud — metsapuu- dest ei maksa rääkidagi! Kus katustelt lume mahaajamisega hoolsad ei oldud, on hooned sisse langenud: Estonias nimelt üks türklaste sara, kus 3000 rbl. eest pakkimata tubakast lume alla jäi ja meie kontserdimaja, mis mõnelgi pinnaks silmis oli ja nüüd otse rusuks langes. Sedasama kuuldu linnast ja mujalt. Nüüd oleme juba 6 päewa kõigest ilmast lahutatud, nõnda lumesse maetud, et enam teise majasse ega õuestki wälja ei saa! Lumi on lagedal juba täitsa süllapaksune, metsas aga, nimelt põõstastikus, mis lume all oma osa ruumi tarwitab 1½—2 sülda paks, nagu seda üksikute, suuremate puude järel silmamõõdul otsustada wõib. Wiljapuudest, mis weel terweks jäänud, paista- wad ainult latwade otsad wälja. Hoonetest on suurelt jaolt üksi katuseharjad näha, sest et nende ümber katustelt mahaetud lumi lisa annab. Häda igal- ühel, kellel puudest, loomade toidust, jahudest ehk millest tahes puudust on! Weskile minna ehk midagi muud koormat tuua oleks ka siis wõimata, kui — terwe põrgutäis wanapaganaid ette rakendaksid! . . . Need ei wiiks nüüd ka tühja regegi — ei pääseks isegi lumest wälja! — Suure waewa ja rookimise järele pääseme ainult kaewule ja loomi talitama, koduõues. Eestis ja mujal oodetakse lund — Suhumis on lumi õnnetuseks. Ja nõndasuurt lund ei tea meie siin ega mujal kunagi näinud olema. Kudas sellega waesed metsaelajad „omaga wäljatulewad”, kudas pärismaalaste looma- kitse- ja lambakarjadega lugu, ja mis ülepea ümbruses sünnib, ei oska meie praegu aimatagi — ei näe ega kuule nüüd ülepea midagi! Igatahes on lume läbi sündinud kahjud väga suured. — Tagatipuks wõiksime weel Münkhauseni järele ahwides, hoost, kui just mitte kirikutorni tipu, ometi mõne suure puuladwa külge kinni siduda, kui aga lumi — peal kannaks . . . Olgugi ilmadekirjeldus igaw ja ajalehtedel muidu soowimata — praegused Suhumi ilmad on wist ikka trükimusta wäärt. — Muust asjust reisukirjelduses pea pikemalt.

Joh. Pihlakas.

Järelikiri: 1. weebr. 27. jaan. muutus ilm. Selgitas; hooti ikka sadas. Täna õige ilus ja selge, aga kaugel silmaringil uitawad ikka paksud lumepilwed. Harilikult on nüüd juba suwe algus; lepad ja pajud, mis jõulu ümber paljaks jäiwad — warjulistes kohtades noores lehes jne. aga tänawu on ennenägemata, süllapaksune lumi lagedal, (metsas vähemalt kaks sülda), ja ennekuulmata külm 15 kr. R.! Wiljapuud, mida lumi weel purustada ei jõudnud, ja millede ladwad lumest wäljas, on nüüd halastamata külma küüsis. — Suure waewaga tallatakse läbikäimiseks radasi. Üks kitsekarja omanik palkas 50 meest, igaüks saab 2 rbl. päewas, merest saadik teed tallama, kus lund arwatawaste vähem ja loomakesi ehk näljasurmast päästa wõiks. Üks lihunik maksnud koguni teerada tallajatele 5 rbl. päewas, et oma 400 siga 20 wersta linna saata. Hooned on palju sisselangenud; kitsamad uulitsad linnas katuserni lumega kiilunud, kust iga läbipääsemine wõimata. Kaugemalt mägedepoolt, kus lumi kuni 3 süllani sügaw, tulewad teated, et paiguti terwed külad sootuks lume alla maetud, soldatite salgad püüda päästma minna jne. Kuid kindlaste seda weel ei tea. Loomakarjade omanikud, pärismaalased pakuwad häid lehmi 5 rubla tükk müüa ehk lumeaeg üle, poolepeale sööta, muidu surewad nälga, kuid ükski wägi ei suuda loomi lumest läbi ära tuua, kui ka mõnelgi maisi põhku jätkuks. Pärismaalastel on põhku waähe ja seegi põllul puude otsa kuhjatud, kust kätte ei saa. Kahjusid on praegu wõimata ligikaudseltki ära määrata. — Praegu on otse keskpäewalgi, kus päike selgeste paistab, 6 kr. R. j. külma.

Seesama.